

PODSJETNIK NA KAJKAVSKOG PJESNIKA IZ BIJELE MOSLAVINE

Željko Stubičan: *Zvirišća*

Zahvaljujući pokojnome Miji Stupariću i živućoj istaknutoj hrvatskoj književnici Božici Brkan, varijante kajkavskog dijalekta koje postoje u Moslavini pretvorene su u književni izričaj. No, i Stuparić i Božica Brkan podrijetlom su iz tzv. „Crvene Moslavine“ (naziv potječe iz folklorističke terminologije Slavice Moslavac) u kojoj postoje tri kajkavska idioma: kajkavski, kekavski i kejkavski. Ova tri idoma protežu se na području grada Ivanić Grada, općina Ivanić Kloštar, Križ i Ludina, te gradova Popovača i Kutina. Međutim, postoji i tzv. „Bijela Moslavina“ koja obuhvaća prostor od grada Čazme, preko općine Berek do grada Garešnice. U ovom dijelu Moslavine također se upotrebljavaju kajkavski govori koji su u javnosti manje poznati, jer nije bilo pisaca i pjesnika koji bi ih afirmirali i ukazali na njihov literarni potencijal. U tom kontekstu vrlo je značajna zbirka stihova Željka Stubičana iz Berek, objavljena još 2015., pod naslovom „Zvirišća i vušća“ (nakladnici: Općina Berek i Osnovna škola Berek).

U obavijesti o autoru stoji slijedeće: Željko Stubičan rođen je u Bereku 1955. godine. Osnovnu školu završio je u Bereku, a srednju u Kranju. Već u srednjoj školi iskazao je sklonost pisanju riječi i slikarstvu. Nakon završetka srednje škole vratio se u svoj rodni Berek gdje i danas živi i stvara kao glazbenik, zanatlija i ratar.

Vrlo je cijenjen kao književnik, slikar ali i glazbenik-amater.

Slušajući ovog zanimljivog čovjeka teško je ne pomisliti kako je velika šteta što nije usavršavao svoje talente na višoj, odnosno na stručnoj razini. Cijenjen je kao slikar-amater i često je izlagao svoje radove u Garešnici, Virovitici, Kutini, Bjelovaru i Koprivnici. Sve što se tiče umjetnosti čini u slobodno vrijeme, jer je preokupiran poljodjelstvom i svojim stolarskim zatomom. Ovaj neobičan narodni umjetnik živi za svoju umjetnost. Vrlo je značajno što je ostao zaljubljen u nasljeđe svojih predaka, odnosno što svoj umjetnički iskaz temelji na hrvatskoj kulturnoj baštini svoga kraja. Godine 2007. objavio je zbirku pjesama pod naslovom „Prečecomprek

snova“. Pokojni profesor Banas, spiritus movens kulturnih događanja u Crvenoj Moslavini, za Stubičana kaže kako je on pjesnik srca, vrsnih opažaja, primjerenog sroka, tečnoga slobodnoga stiha, s temama koje se tiču opće ljudske topline, „dajući sitnim, malim stvarima, motivima iz svakidašnjeg života svoga zavičaja, svoje lokalne sredine, čudesni kozmopolitski, univerzalni smisao.

Tri godine kasnije, tj. 2010. Stubičan objavljuje i roman pod naslovom „Pod zidinama Garića“. U njemu se vraća u 16. stoljeće, oslanjajući se na legende, mitove i stvarne povijesne činjenice uz pomoć kojih piše svoj svojevrsni povijesni roman. Sadržaj mu je pomalo nalik na romane Janka Matka: odnos kmetske i vlastelinske, kneževske obitelji prije pada Moslavine u turske ruke.

U zbirci „Zvirišća i vušća“ Stubičan i dalje gradi vlastiti umjetnički svijet oslanjajući se na ljubav prema rodnome zavičaju, na ljepotu prirode, na zavičajnu povijest, domoljublje i prijatelje. Posebnu vrijednost ovoj zbirci čini kajkavsko narječje berečkoga kraja.

O jeziku te zbirke njezin autor u predgovoru ističe: „Taj jezik kakav je u sadašnjem obliku pripada tek ostatcima onog predašnjeg, jer polako gubi bitku s jezičnim oblicima koji su sve bliže hrvatskom standardnom jeziku. S vremenom će ta krhka polukajkavština moslavačkih zakutaka biti zaboravljena i ostat će samo obilježje vremena i prostora u kojem je obitavala i novim generacijama govornika postat će arhaična i neuporabljiva“.

Profesor Banas, u svome predgovoru: „Poetski amfiteatar zavičajne riječi Željka Stubičana“, ističe slijedeće: „Poezija Željka Stubičana raste već preko četiri desetljeća, jer počeo je pisati još kao golobrađi mladić, objavio tek poneku pjesmu, a prva cjelovita zbirka njegovih pjesama ‘Prečecomprek snova’ objavljena je tek 2007“.

Za drugu zbirku prof. Banas s pravom tvrdi kako je ona „autentično svjedočanstvo ‘običnog’ čovjeka obilježenog nedoumicama, ljepotama i

tegobama postojanja i predstavlja duhovni kapital moslavačkog kraja i autorovom sviješću i poetskom sposobnošću da progovori, ne samo u ime svojeg zavičaja, već u ime nasljeđa cijele Moslavine pa i cijele domovine Hrvatske. Iz njegove poezije, produžuje prof. Banas, možemo isčitati želju i potrebu suočavanja i očuvanja posebnosti ovoga dijela hrvatskoga podneblja i sudbinske povezanosti čovjeka s prirodom. (...) Njegova odanost zavičaju očituje se i kroz materinski jezik, specifičnu i posebnu varijantu (idiom) kajkavskoga narječja kojim još uvijek govore ljudi poodmakle dobi u Bereku i u još nekoliko sela na istočnim obroncima Moslavačke gore“.

Zbirka „Zvirišća i vušća“ podijeljena je u šest tematskih cjelina: *Ljubav ti donosim; Mesec nad šumom; Dedova lula stara; Z ticam vu visine; Ptica spoznajemo po perju, človeka po prijateljih (na slovenskom jeziku i Tak nemre bit.*

Uz naslov pojedinih pjesničkih cjelina autor daje čitatelju svojevrsan moto, misao

vodilju kroz pjesme koje pripadaju navedenoj cjelini.

Premda bi valjalo pomnije istražiti jezik ovoga pjesnika, s punom odgovornošću mogu kazati kako je on nadišao razinu pučkoga pjevanja i otvorio vrata estetike recentnog poetskog rukopisa. Stoga iskreno zvuče stihovi:

*Denes je lijep i sunčani dan,
mogel bi i ja z ticam vu visine,
morebit z njimi i višlje od sunca.*

svakoj pjesmi Stubičan je dodao kao podnaslov likovnu minijaturu, otkrivajući se i kao vrstan slikar amater.

Sa zadovoljstvom preporučam svima koji vole lijepu pjesničku riječ, a poglavito onima koji uživaju u kajkavskome narječju, neka pročitaju stihove Željka Stubičana. Za Moslavinu ovo je vrlo važna zbirka. Možemo reći kako smo na književnoj razini verificirali kajkavske idiome i „Crvene“ i „Bijele Moslavine“.

Đuro Vidmarović

UZ 44. SMOTRU DJEČJEGA KAJKAVSKOGA PJESNIŠTVA DRAGUTIN DOMJANIĆ U SV. IVANU ZELINI, 2024.

U stvaralačkom kontinuitetu od 1970. do 1979., te obnovljeno, od 1992. (kao „kajkaviana rediviva“, rekao je svojedobno dr. sc. Ivo Kalinski), pa sve do danas i izvjesne nam budućnosti - tradicionalne, a kultne već zelinске pjesničke manifestacije - i dječja Smotra i Recital - bilježe literarni rast i zapis materinskoga kajkavskoga jezika mnogih generacija i književnih osobnosti.

Potvrđuje to i odaziv na 44. Smotru čak sedamdeset i dviju osnovnih škola sa 370-ak kajkavskih dječjih ostvarenja. Ponovno očekivano: zajedništvo najmlađih stvaralaca, njihovih nesebičnih voditeljica (njih čak 113) - u organizaciji Pučkog otvorenog učilišta Sveti Ivan Zelina - rezultiralo je ne samo brojnošću nego i jezično-umjetničkom razinom novih, uvjetno rečeno - dječjih, kajkavskih pjesama.

Istaknuti nam je i ovaj put posebnu vrijednost Smotre u poticanju i afirmaciji jezične

kajkavske izvornosti brojnih zavičajnih idioma. Hvalevrijedna je konstanta Smotre i ovogodišnja zastupljenost cjelokupne „karte kajkavskoga govornoga područja“, čiji je sastavljač, podsjetimo, bio ugledni dijalektolog dr. sc. Mijo Lončarić, a koju je s puno truda ne samo vizualizirao nego i uspješno provodio u djelo prijašnji svestrani ravnatelj Učilišta Ivica Kukovačec (animirajući sve veći broj škola sudionica, pa i onih s rubnog kajkavskog govornog područja). Takvu kreativnu baštinu uspješno prigrlljuje i nastavlja aktualna, pretežito ženska, ekipa Učilišta pod ravnateljstvom agilne Vesne Bičak-Dananić.

U strogom probiru, ocjenjivačko povjerenstvo na čelu s antologijskim književnikom i znanstvenikom dr. sc. *Ivom Kalinskim* (urednikom i autorom kritičko-esejističkog predgovora zbirci *Kad te ljubav vudri* sa Smotre 2024.), te uz mjerodavnu procjenu pjesnikinje Štefice